

[4011] – 111

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

ML-101 : INFORMATION COMMUNICATION AND SOCIETY

(Library and Information Science)

(June 2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note : (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer the following in 50 words (Any Three) : [15]

- (a) What is Library Consortia?
- (b) Write a note on 'National Library of India'.
- (c) Describe 'Information Intermediaries'.
- (d) State the need for National Information Policy.
- (e) Differentiate data, information and knowledge.

Q. 2. Answer the following in 100 words (Any One) : [10]

- (a) Describe trends in Scientific Communication.
- (b) Describe various national policies relating to information.

Q. 3. Answer the following in 300 words (Any One) : [15]

- (a) Explain the concept of Resource sharing. How it can be carried out at National level? Give examples.
- (b) What is Knowledge society? Discuss its genesis, characteristics and implications.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहानी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[15]

- (अ) 'लायब्ररी कंसोर्शिया' (Consortia) म्हणजे काय?
- (ब) ' भारतीय राष्ट्रीय ग्रंथालय' यावर टीप लिहा.
- (स) माहितीच्या मध्यस्थांचे वर्णन करा.
- (द) राष्ट्रीय माहिती धोरणाची आवश्यकता सांगा.
- (इ) डेटा, माहिती व ज्ञान यातील फरक सांगा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

[10]

- (अ) शास्त्रीय संप्रेषणातील प्रवाहाचे वर्णन करा.
- (ब) राष्ट्रीय माहिती संबंधीत विविध धोरणांचे वर्णन करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

[15]

- (अ) साधनांचा सहकारी वापर ही संकल्पना स्पष्ट करून राष्ट्रीय पातळीवर साधनांचा सहकारी वापर कसा करता येईल याचे स्पष्टीकरण उदाहरणांसहित द्या.
- (ब) ज्ञानाधिष्ठित समाज म्हणजे काय ते सांगून त्याचा उगम, वैशिष्ट्ये व परिणामांची चर्चा करा.

[4011] – 112

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

ML-102 : INTRODUCTION TO RESEARCH METHODOLOGY

(Library And Information Science)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- N.B. :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right bracket indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following in about 50 words (Any Three) : [15]

- (a) What is Future Research? State its three techniques.
- (b) Explain the concept of Research.
- (c) What is meant by Interdisciplinary and Multidisciplinary Research? What are their advantages?
- (d) Explain the concept of cause and effect relationship and state its uses.
- (e) What is Research Problem? State the sources for identification of research problem.

Q. 2. Answer the following in about 100 words (Any One) : [10]

- (a) Differentiate between Fundamental Research and Applied Research.
- (b) Explain the concept of internal and external examination of information sources in historical research.

Q. 3. Answer the following in about 300 words (Any One) : [15]

- (a) State S.R. Ranganathan's contribution in LIS research and discuss the current status of Library and Information Science Research.
- (b) Describe in detail the Case study research method.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) भविष्यकालीन संशोधन म्हणजे काय? भविष्यकालिन संशोधनाची तीन तंत्रे नमूद करा.
- (ब) संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (स) अंतरशाखीय आणि बहुशाखीय संशोधन म्हणजे काय? त्यांचे फायदे कोणते ते लिहा.
- (द) कार्य-कारण संबंधाची संकल्पना स्पष्ट करून तीचे उपयोग सांगा.
- (इ) संशोधन समस्या म्हणजे काय ते सांगून संशोधन समस्येच्या शोधासाठीचे स्रोत नमूद करा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : [10]

- (अ) मूलभूत आणि उपयोजित संशोधनातील फरक स्पष्ट करा.
- (ब) ऐतिहासिक संशोधनातील माहिती साधनांच्या अंतर्गत आणि बाह्य परीक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : [15]

- (अ) एस. आर. रंगनाथन यांचे ग्रंथालय आणि माहिती शास्त्र संशोधनातील आणि योगदान विशद करून ग्रंथालय आणि माहिती शास्त्र संशोधनाच्या सधस्थितीची चर्चा करा.
- (ब) व्यष्टी अध्ययन संशोधन पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

[4011] – 113

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

ML–103 : INFORMATION RETRIEVAL

(Library and Information Science)

(June 2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words (Any Three) : [15]

- (a) Mention the characteristics of Indexing language.
- (b) State the components of Information Storage and Retrieval System.
- (c) Explain the need of Vocabulary Control in post–coordinate indexing.
- (d) What is Boolean logic? Draw Venn diagram.
- (e) Describe in brief the types of Information Products.

Q. 2. Answer the following in about 100 words (Any One) : [10]

- (a) Differentiate between 'Precision' and 'Recall' ratio in the context of evaluation of indexing system.
- (b) Write a note on Information Retrieval Model.

Q. 3. Answer the following in about 300 words (Any One) : [15]

- (a) Write an essay on Current trends in information retrieval.
- (b) What is information repackaging and consolidation? Explain the steps involved in it.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

- प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [15]
- (अ) निर्देशन भाषांची वैशिष्ट्ये नमूद करा.
- (ब) माहिती संग्रहण आणि प्रतिप्राप्ती पद्धतीचे विविध घटक सांगा.
- (स) पश्चात्-समन्वय पद्धतीत संज्ञा नियंत्रणाची गरज स्पष्ट करा.
- (द) बुलियन लॉजिक म्हणजे काय ते सांगून व्हेन आकृती काढा.
- (इ) माहिती साधनांच्या प्रकारांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : [10]
- (अ) रिकॉल आणि प्रिसिजन रेशो यांच्यातला फरक निर्देशन पद्धतीच्या मूल्यमापनांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.
- (ब) माहिती प्रतिप्राप्ती मॉडेल्सवर टीप लिहा.
- प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : [15]
- (अ) माहितीचे प्रतिप्राप्ती संबंधातील प्रचलित प्रवाहावर निबंध लिहा.
- (ब) माहितीचे एकत्रीकरण व पुनर्संघटना म्हणजे काय ते सांगून त्यातील पायथ्या विशद करा.

[4011] – 114

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

**ML-104 : MANAGEMENT OF LIBRARIES AND
INFORMATION CENTRES - A (Theory)**

(Library and Information Science)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- N. B. :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words (Any Three) : [15]

- (a) State any Five qualities of a good library manager.
- (b) What is Risk management?
- (c) Write a short note on Discipline and Grievances.
- (d) State the need of outsourcing.
- (e) What is MBO?

Q. 2. Answer the following in about 100 words (Any One) : [10]

- (a) Define Budget and describe any One method of budgeting.
- (b) State the importance of planning in a library and describe in brief the various types of planning.

Q. 3. Answer the following in about 300 words (Any One) : [15]

- (a) What do you understand by approaches to management. Describe in detail any Four approaches to management.
- (b) What is Staffing? Discuss the steps involved in recruitment of staff.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) चांगल्या ग्रंथालय व्यवस्थापकाची कोणतीही पाँच वैशिष्ट्ये सांगा.
- (ब) धोक्याचे व्यवस्थापन म्हणजे काय?
- (स) शिस्त आणि तकारी यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- (द) आऊट सोर्सिंगची आवश्यकता सांगा.
- (इ) एमबीओ म्हणजे काय?

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [10]

- (अ) अंदाजपत्रकाची व्याख्या देऊन अंदाजपत्रक तयार करण्याच्या कोणत्याही एका पद्धतीचे वर्णन करा.
- (ब) ग्रंथालयात नियोजनाचे महत्त्व सांगून नियोजनाच्या विविध प्रकारांचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [15]

- (अ) व्यवस्थापनातील दृष्टीकोन म्हणजे काय ते सांगून कोणत्याही चार व्यवस्थापकीय दृष्टीकोनांचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) स्टाफिंग म्हणजे काय ते सांगून सेवक भरती प्रक्रियेत वापरण्यात येणाऱ्या पायऱ्यांची चर्चा करा.

[4011] – 115

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

**ML-105 : INFORMATION TECHNOLOGY : BASICS
(Theory)**

(Library And Information Science)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words each (Any Three) : [15]

- Differentiate between web 1.0 and web 2.0.
- State the characteristics of LAN.
- Mention the uses of Search Engine.
- What is Simplex and Half Duplex mode of Transmission?
- Write a note on Transmission media.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each (Any One) : [10]

- What is Internet Security? Discuss in detail its need.
- Explain with Diagram the features and advantages of Optical fibre.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each (Any One) : [15]

- Describe in detail the OSI Model.
- Write an essay on current trends in Information Technology.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[15]

(अ) वेब 1.0 आणि वेब 2.0 मधील फरक सांगा.

(ब) लॅनचे गुणधर्म सांगा.

(स) सर्च इंजिनचे उपयोग सांगा.

(द) सिंपलेक्स व हाफ-डूप्लेक्स माहिती दळणवळण पद्धती म्हणजे काय?

(इ) माहिती दळणवळण माध्यमांवर टीप लिहा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[10]

(अ) इंटरनेट सुरक्षा म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या आवश्यकतेची सखोल चर्चा करा.

(ब) ऑप्टिकल फायबरचे वैशिष्ट्ये आणि फायदे आकृतीसह स्पष्ट करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) :

[15]

(अ) ओ.एस.आय. मॉडेलचे सविस्तर वर्णन करा.

(ब) माहिती तंत्रज्ञानाच्या प्रचलित प्रवाहावर निबंध लिहा.

[4011] – 116

M. Lib. I. Sc. (Semester-I) Examination, November – 2011

ML-106 : LIBRARY AND USERS
(Library And Information Science)
(June 2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- N. B. :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right bracket indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words each (Any Three) : [15]

- How will you differentiate between Information want and demand?
- What is meant by Information seeking behaviour?
- Explain the concept information literacy.
- Write a note on Interview method.
- State the categories of Information users.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each (Any One) : [10]

- Describe in brief the various components of Information Literacy.
- Describe in detail the record analysis method.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each (Any One) : [15]

- What is information need? Describe in detail any one model of information needs.
- Write an essay on evaluation of user studies.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) माहितीची आवश्यकता आणि मागणीतील फरक तुम्ही कसा सांगाल?
- (ब) माहिती शोधाचे वर्तन म्हणजे काय?
- (स) माहिती साक्षरता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (द) मुलाखत पद्धतीवर टीप लिहा.
- (इ) माहिती उपभोक्त्यांचे प्रकार सांगा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [10]

- (अ) माहिती साक्षरतेच्या विविध घटकांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- (ब) रेकॉर्ड विश्लेषण पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : [15]

- (अ) माहितीची गरज म्हणजे काय ते सांगून माहिती गरजांच्या कोणत्याही एका मॉडेलचे सविस्तर वर्णन करा.
- (ब) उपभोक्ता अभ्यासाच्या मूल्यमापनावर निबंध लिहा.

[4011] – 211

M. Lib. I. Sc. (Semester-II) Examination, November – 2011

**ML-201 : LIBRARY AND INFORMATION
SCIENCE EDUCATION**

(Library and Information Science)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right bracket indicate full marks.*
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words each (Any Three) : [15]

- (a) Explain the concept of Economics of information.
- (b) Mention the various levels of Library and Information Science Education.
- (c) State the importance of Right to Information Act.
- (d) What is meant by Accreditation?
- (e) Mention various methods of evaluation of students.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each (Any One) : [10]

- (a) What is IPR? Describe the salient features of IPR.
- (b) What is Professional ethics? Describe Library professional ethics. Give examples.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each (Any One) : [15]

- (a) Give historical account of Library and Information Science Education in India.
- (b) Discuss critically "Library is a Profession".

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही तीन) :

[15]

- (अ) माहिती अर्थशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र शिक्षणाचे विविध स्तर नमूद करा.
- (स) माहिती अधिकार कायद्याचे महत्त्व सांगा.
- (द) प्रत्यायन (Accreditation) म्हणजे काय?
- (इ) विद्यार्थ्यांच्या मूल्यमापनाच्या विविध पद्धती नमूद करा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[10]

- (अ) आई.पी.आर. म्हणजे काय ते सांगून आई.पी.आर. च्या ठसक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (ब) व्यावसायिक नीतीमूल्यता म्हणजे काय ते सांगून ग्रंथालय व्यवसायिकतेच्या नीतीमूल्यतेचे वर्णन करा. उदाहरणे द्या.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणताही एक) :

[15]

- (अ) भारतातील ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र शिक्षणाच्या इतिहासाचा ऐतिहासिक आढावा द्या.
- (ब) 'ग्रंथपालन हा एक व्यवसाय आहे' या विधानाची समीक्षात्मक चर्चा करा.

[4011] – 212

M. Lib. I. Sc. (Semester-II) Examination, November – 2011

ML–202 : STATISTICAL TECHNIQUES OF RESEARCH &
BIBLIOMETRICS

(Library And Information Science)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note : (i) All questions are compulsory.
(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer the following in about 50 words each. (Any Three) : [15]

- (a) Explain the concept of Webometrics.
- (b) What is Sampling? State its types.
- (c) Explain Mean and Mode.
- (d) State the features of SPSS.
- (e) Explain any three differences between Interview and Questionnaire.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each. (Any One) : [10]

- (a) What is meant by Citation analysis? Explain its uses in Library Management.
- (b) Explain the Bradford's and Lotka's laws.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each. (Any One) : [15]

- (a) Define Research Report. Discuss structure, style and contents of research report.
- (b) Describe with illustrations the various methods of Data presentation.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) वेबोमेट्रिक्स ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (ब) नमुना निवड म्हणजे काय? तीचे प्रकार सांगा.
- (स) मीन आणि मोड म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- (द) एस.पी.एस.एस. ची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (इ) मुलाखत आणि प्रश्नावलीतील कोणतेही तीन फरक स्पष्ट करा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [10]

- (अ) उल्लेख विश्लेषण म्हणजे काय? उल्लेख विश्लेषणाचे ग्रंथालय व्यवस्थापनातील उपयोग स्पष्ट करा.
- (ब) ब्रॅडफोर्ड आणि लोटकाचे सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [15]

- (अ) संशोधन अहवालाची व्याख्या द्या. संशोधन अहवालाची संरचना, शैली आणि आशयाची चर्चा करा.
- (ब) डेटा सादरीकरणाच्या विविध पद्धतींचे सोदाहरण वर्णन करा.

[4011] – 213

M. Lib. I. Sc. (Semester-II) Examination, November – 2011

ML-203 : BIBLIOGRAPHIC CONTROL AND INFORMATION SYSTEMS

(Library And Information Science)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words each. (Any Three) : [15]

- Discuss UNESCO's contribution in UAP.
- Write a note on India's participation in AGRIS.
- What are the requirements of UBC at international level.
- State the objectives of INSPEC.
- State the activities of NCSI (Bangalore).

Q. 2. Answer the following in about 100 words each. (Any One) : [10]

- Mention the objectives of UNISIST and discuss India's contribution in UNISIST programme.
- Discuss the role of NASSDOC in Bibliographic control in India.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each. (Any One) : [15]

- State the objectives of INIS. Discuss in detail the activities of INIS and India's contribution in it.
- Write a detailed note on any three Sectorial Information Centres.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) जागतिक प्रकाशनाच्या उपलब्धतेत (UAP) युनेस्कोच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (ब) अॅग्रीसमधील (AGRI) भारताच्या सहभागाविषयी टीप लिहा.
- (स) आंतरराष्ट्रीय पातळीवर जागतिक नियंत्रण सूची (UBC) कार्यक्रम राबविण्याकरिता कोणकोणत्या गोष्टींची गरज आहे ते सांगा.
- (द) इन्स्पेक (INSPEC) ची उद्दिष्टे सांगा.
- (इ) एन. सी. एस. आई. बेंगलूर (NCSI, Bangalore) ची कार्ये सांगा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [10]

- (अ) यूनिसिस्टचे उद्दिष्टे सांगून यूनिसिस्टच्या उपक्रमांमध्ये भारताच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (ब) भारतातील ग्रंथसूची नियंत्रणातील नॅसडॉकच्या (NASSDOC) भूमिकेची चर्चा करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [15]

- (अ) इनिसची उद्दिष्टे सांगून त्यांच्या कार्याची आणि इनिसमधील भारताच्या योगदानाची सविस्तर चर्चा करा.
- (ब) कोणत्याही तीन विभागीय माहिती केंद्रांवर सविस्तर टीप लिहा.

[4011] – 214

M. Lib. I. Sc. (Semester-II) Examination, November – 2011

**ML-204 : MANAGEMENT APPLICATIONS TO LIBRARIES
AND INFORMATION CENTERS - B**

(Library And Information Science)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following in about 50 words each. (Any Three) : [15]

- (a) What is Project Management?
- (b) Explain Time Motion Study.
- (c) What is PERT?
- (d) What is TQM? Mention any Five elements of TQM.
- (e) Explain the concept of MIS.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each. (Any One) : [10]

- (a) Discuss the statement 'Library is a system'.
- (b) What is meant by 'Reengineering'? Discuss how it can be carried out in a library and information centre.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each. (Any One) : [15]

- (a) State the need of marketing of Library and Information services and discuss how marketing of services can be carried out in library and information centre.
- (b) Explain the concept of Management of change and describe the various forces responsible for change. Discuss the techniques which can be used in managing the change.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

- सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

प्र. 1. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [15]

- (अ) प्रकल्प व्यवस्थापन म्हणजे काय?
(ब) काल आणि गती अभ्यास विशद करा.
(स) पर्ट म्हणजे काय ते सांगा.
(द) टी. क्यू. एम. म्हणजे काय ते सांगून त्याचे कोणतेही पाच घटक नमूद करा.
(इ) एम. आय. एस. ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. 2. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [10]

- (अ) 'ग्रंथालय ही एक प्रणाली आहे' या विधानाची चर्चा करा.
(ब) पुनर्अभियांत्रिकी म्हणजे काय ते सांगून ग्रंथालय आणि माहिती केंद्राचे पुनर्अभियांत्रिकीकरण कसे करता येईल त्याची चर्चा करा.

प्र. 3. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [15]

- (अ) ग्रंथालय आणि माहिती सेवेच्या विषयनाची आवश्यकता सांगून ग्रंथालय आणि माहिती केंद्रात माहिती सेवांचे विषयन कसे करता येईल त्याची चर्चा करा.
(ब) बदल व्यवस्थापन ही संकल्पना विशद करून बदलास कारणीभूत असणारे विविध घटकांचे वर्णन करा. बदल व्यवस्थापनासाठी वापरण्यात येणाऱ्या तंत्रांची चर्चा करा.

[4011] – 215

M. Lib. I. Sc. (Semester-II) Examination, November – 2011

ML-205 : INFORMATION TECHNOLOGY - APPLICATIONS (THEORY)

(Library And Information Science)

(2008 Pattern)

Time : Two Hours

Maximum Marks : 40

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer the following in about 50 words each. (Any Three) : [15]

- Write a note on acquisition of Electronic journals.
- What is Data Warehousing?
- Mention various steps in a Digitization Process.
- Give the advantages of Library Automation.
- State the various types of Databases with examples.

Q. 2. Answer the following in about 100 words each. (Any One) : [10]

- Describe in detail various steps in datamining process.
- Explain the concept of library networks and describe the services of DELNET.

Q. 3. Answer the following in about 300 words each. (Any One) : [15]

- Describe in detail various methods adopted to acquire Electronic journals in a library and state its advantages and disadvantages.
- What is meant by Library Automation? Give a plan for the automation of circulation section.

मराठी रूपांतर

वेळ : दो तास

एकूण गुण : 40

- सूचना: (i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
(ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
(iii) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

- प्र. 1.** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) : [15]
- (अ) इलेक्ट्रॉनिक नियतकालिकांच्या उपार्जनावर टीप लिहा.
(ब) डेटा व्हेअरहॉउसिंग म्हणजे काय?
(स) डिजिटायझेशन प्रक्रियेतील विविध पायऱ्या नमूद करा.
(द) ग्रंथालय स्वयंचलीकरणाचे फायदे सांगा.
(इ) माहिती संचाचे विविध प्रकार सोदाहरण सांगा.
- प्र. 2.** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [10]
- (अ) डेटामायनिंग प्रक्रियेतील विविध पायऱ्यांचे सविस्तर वर्णन करा.
(ब) ग्रंथालयीन जाळ्यांची संकल्पना स्पष्ट करून डेलनेट (DELNET) कडून दिल्या जाणाऱ्या विविध सेवांची चर्चा करा.
- प्र. 3.** खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : [15]
- (अ) ग्रंथालयात इलेक्ट्रॉनिक नियतकालिके उपार्जन करण्याकरिता वापरण्यात येणाऱ्या विविध पद्धतींचे सविस्तर वर्णन करून त्यांचे फायदे आणि तोटे सांगा.
(ब) ग्रंथालय स्वयंचलीकरण म्हणजे काय ते सांगून देवघेव विभागाचे स्वयंचलीकरण करण्याकरिता आराखडा द्या.

